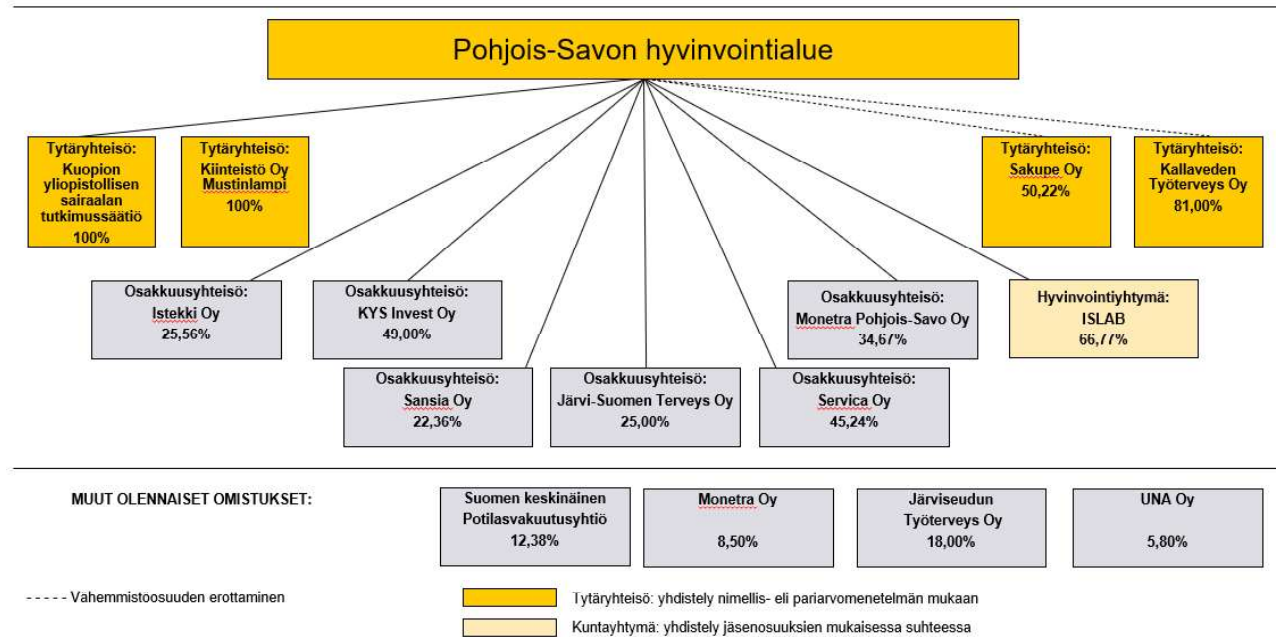


1.8 Hyvinvointialuekonsernin toiminta ja talous

1.8.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Pohjois-Savon hyvinvointialuekonserniin kuuluu neljä tytäryhteisöä; Sakupe Oy, Kallaveden työterveys Oy, Kiinteistö Oy Mustinlampi ja Kuopion yliopistollisen sairaalan tutkimussäätiö. Lisäksi hyvinvointialue on omistajana seitsemässä osakkuusyhteisössä ja yhdessätoista osaomistusyhteisössä.



1.8.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Pohjois-Savon hyvinvointialuekonsernin ohjaus perustuu aluevaltuuston hyväksymään hallintosääntöön ja konserniohjeeseen, joka sisältää myös omistajaohjauksen periaatteet. Aluehallitus vastaa hyvinvointialuekonsernin omistajaohjauksesta. Hallintosäännön määräyksillä omistajaohjaukseen liittyvää päätösvaltaa on delegoitu aluehallituksen alaisuudessa toimivalle omistajaohjaus- ja valvontajaostolle. Hyvinvointialuejohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa hänen ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan. Hyvinvointialuejohtaja vastaa konserniohjauksen täytäntöönpanosta. Omistajaohjaus- ja valvontajohtaja toimii jaoston esittelijänä ja hyvinvointialueen edustajana yhtiökokouksissa, nimitysvaliokunnissa, osakokouksissa ja vuosikokouksissa.

Omistajaohjaus- ja valvontajaosto valmistelee tytäryhtiöiden ja säätiöiden toiminnan ja talouden tavoitteet sekä seuraa ja arvioi näiden toteutumista. Tytäryhteisöille on asetettu tavoitteet hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarvion yhteydessä.

Taloudellisten tavoitteiden toteuma

Kiinteistö Oy Mustinlampi			
Mittari (1 000 €)	Toteutuma 2022	Tavoite 2023	Toteuma 2023
Liikevaihto	4 977	5 000	5 247
Tulostavoite	126	0	-68
Investoinnit	100	100	0
Pitkäaikaisen velan määrä	42 046	45 300	40 307
Omavaraisuusaste (%)	12,4	13	13,6

Sakupe Oy			
Mittari (1 000 €)	Toteutuma 2022	Tavoite 2023	Toteuma 2023
Liikevaihto	24 946	25 900	32 144
Tulostavoite	11	559	422
Investoinnit	3 079	2 760	4 041
Pitkäaikaisen velan määrä	5 295	4 425	4 425
Omavaraisuusaste (%)	55,2	54,1	53,3

Kallaveden työterveys Oy			
Mittari (1 000 €)	Toteutuma 2022	Tavoite 2023	Toteuma 2023
Liikevaihto	1 098	1 132	1 279
Tulostavoite	229	150	346
Investoinnit	4	1	0
Pitkäaikaisen velan määrä	0	0	0
Omavaraisuusaste (%)	84,1	82	85,6

Kuopion yliopistollisen sairaalan tutkimussäätiö sr			
Mittari (1 000 €)	Toteutuma 2022	Tavoite 2023	Toteuma 2023
Liikevaihto	8	7	7
Tulostavoite			
Investoinnit			
Pitkäaikaisen velan määrä			
Omavaraisuusaste (%)			

1.8.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhtiöomistukset ovat pääasiassa siirtyneet voimaantulon mukaisina saantoina luovuttaneilta organisaatioilta. Näiden saantojen lisäksi oman toimintansa aikana hyvinvointialue on tehnyt sijoituksia osakeyhtiöihin.

Pääosa hyvinvointialueen omistamista yhtiöistä tuottaa omistajilleen palveluja hankintalain mukaisessa sidosyksikköasemassa. Hyvinvointialueiden toiminnan aloittaminen 1.1.2023

vaikutti merkittävästi myös inhouse-yhtiöiden toimintaan. Hyvinvointialueen omistamien yhtiöiden palvelutuotanto sopeutui muutokseen kokonaisuudessaan hyvin, eikä muutos aiheuttanut vakavia poikkeamia palvelutasossa. Palvelutuotantoon vaikuttavien muutosten lisäksi hyvinvointialueiden aloittaminen vaikutti myös omistajaohjauksen toteuttamiseen. Hyvinvointialueella aloittivat uudet toimielimet ja viranhaltijat, lisäksi yhtiöiden hallitusjäsenet vaihtuivat kevään 2023 yhtiökokousten valintapäätösten mukaisesti.

Hyvinvointialueiden aloittamisen lisäksi konserniyhtiöiden talouteen vaikutti merkittävästi yleinen kustannustason ja korkotason nousu, mikä näkyy esimerkiksi Kiinteistö Oy Mustinlammen lievästi negatiivisena tilikauden tuloksena.

1.8.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin tulevaa kehitystä leimaa erityisesti julkisen talouden voimakkaasti heikentynyt tilanne ja hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys. Hyvinvointialue on syksystä 2023 alkaen käynyt kaikkien merkittävien inhouse-yhtiöiden kanssa keskusteluja palveluiden kustannustasosta ja tehostamisen mahdollisuuksista. Säästöjä on haettu sekä lyhyen että pitkän aikavälin toimilla. Kiristynyt taloustilanne on yhtiöiden omistajien yhteinen haaste, mikä on tiivistänyt yhteistyötä omistajien välillä.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on useita inhouse-yhtiöitä koskevia kirjauksia, joista merkittävimmät ovat:

- Rajataan julkisen sektorin mahdollisuuksia tuottaa inhouse-yksiköissä sellaisia tukipalveluita, joissa on olemassa toimiva markkina, kuten siivous-, taloushallinto-, ruoka- ja ICT-palveluissa
- Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti (10 %)
- Tiukennetaan lainsäädäntöä siten, että sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain silloin, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.

Mikäli hallitusohjelmakirjaukset toteutuisivat esitetyssä muodossa, olisi sillä merkittäviä vaikutuksia hyvinvointialueen tukipalveluiden tuotantoon. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on yli 10 %:n omistusosuus lähes kaikissa toiminnan kannalta merkittävissä yhtiöissä, mutta 10 %:n vähimmäisomistusosuusvaatimus aiheuttaisi yhtiöiden verkottumisen kautta vakavia vaikutuksia hyvinvointialueen palvelutuotantoon. Esimerkiksi hyvinvointialueelle ICMT-palveluita tuottava Istecki Oy tuottaa palveluita sidosyksikköasemassa myös Sansia Oy:lle, Monetra Oy:lle, Servica Oy:lle, Sakupe Oy:lle ja ISLAB hyvinvointiyhtymälle. 10 %:n vähimmäisomistusosuuden myötä kaikki esimerkinomaiset sidosyksiköt joutuisivat järjestämään ICMT-palvelunsa uudelleen. 10 %:n vähimmäisomistusosuusvaatimus aiheuttaisi sidosyksikköasemassa toimivien yhtiöiden verkon purkautumisen, minkä johdosta toimiva

kokonaisuus pirstaloituisi, mikä aiheuttaisi sekä vakavaa toiminnan laadun heikentymistä että merkittävää kustannusten kasvua.

1.8.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan konsernijohdon vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös konserniohjeen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen seurantaa. Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialuekonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Hyvinvointialueen konsernivalvonta perustuu aluevaltuustoon päättämiin hallintosääntöön, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin sekä konserniohjeeseen ja aluehallituksen päättämään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeeseen. Hallintosäännön mukaan hyvinvointialueen konsernijohtoon kuuluvat aluehallitus, omistajaohjaus- ja valvontajaosto, hyvinvointialuejohtaja, omistajaohjaus- ja valvontajohtaja sekä hyvinvointialuejohtajan sijainen.

Toimivallan jako aluevaltuuston, aluehallituksen ja omistajaohjaus- ja valvontajaoston välillä on toteutettu hallintosäännön määräyksillä. Tehtävissä on havaittu osittain päällekkäisyyksiä, jotka korjataan seuraavassa hallintosäännön päivityksessä. Hallintosäännön mukaisesti omistajaohjaus- ja valvontajaosto päättää ohjeiden antamisesta hyvinvointialuetta eri yhteisöjen hallintoelimissä edustaville henkilöille. Tilikauden aikana on havaittu kehittämistarpeeksi hyvinvointialueen konsernijohdon ja yhtiöihin nimettyjen hallitusjäsenten yhteistyön tiivistämisessä. Tytäryhteisöille on asetettu tavoitteet vuoden 2023 talousarvion yhteydessä ja niiden toteumaa on seurattu tammi-syyskuun ja koko tilikauden toteuman osalta. Vuoden 2024 aikana toteumaseuranta on tarkoitus toteuttaa neljännesvuosittain.

Hyvinvointialueen konserniohjeen mukaan hyvinvointialuekonsernissa tuki- ja muut yhteiset palvelut järjestetään lähtökohtaisesti keskitetysti. Yhteisten palveluiden järjestämiseen ei ole kohdistettu erityistä valvontaa, eikä poikkeamia ole tullut tietoon. Tiedonkulussa hyvinvointialueen ja tytäryhtiöiden välillä ei ole havaittua poikkeamia.

Hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisesti omistajaohjaus- ja valvontajaosto päättää hyvinvointialueen ehdokkaiden nimeämisestä konserniyhteisöjen ja soveltuvin osin säätiöiden hallituksiin. Hallitusjäsenten nimeämisprosessissa kehittämistarpeeksi on tunnistettu, kuinka prosessissa voidaan paremmin ja dokumentoidusti arvioida hyvinvointialuelain mukaista hallituksen riittävää talouden ja liiketoiminnan asiantuntemusta.

Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeen ja konserniohjeen mukaisesti vastuu tytäryhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on yhtiön hallituksella. Hyvinvointialueella toteutettiin riskienarvioinnit ohjeistuksen mukaisesti

talousarvion 2023 laadinnan yhteydessä ja samalla käytiin läpi myös hyvinvointialueen toiminnan kannalta keskeisimpien sidosyksiköiden riskiarviot. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta keskeisimmäksi kehittämistarpeeksi on tunnistettu dokumentoitujen toimintamallien luominen, joiden avulla konsernijohto saa riittävän varmuuden yhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta sekä yhteensovittamisesta.

Kokonaisuudessaan konsernivalvonnan järjestäminen on ohjeistusten muodossa toteutettu, mutta ohjeissa on havaittu päivittämistarpeita. Konsernivalvonnan toiminnan osalta selkeää kehittämistarve on prosessien ja toteutuksen dokumentointi.

1.8.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut